

PROPOSTES TRANSVERSALS

***PER A LA MILLORA DE LA DEMOCRÀCIA
I DEL MODEL SOCIOECONÒMIC DE LES ILLES BALEARS***



CERCLE D'ECONOMIA DE MALLORCA

Març 2015



El CERCLE D'ECONOMIA DE MALLORCA té com a missió principal contribuir a l'articulació de la Societat Civil per tal d'aconseguir una millora del model econòmic i social de la nostra terra.

Fruit de la feina feta dins les nostres comissions, de les conferències i debats que hem organitzat, de les Plataformes que hem afavorit i de les enquestes que hem elaborat, en el CERCLE han anat prenent cos uns criteris i unes opinions al voltant dels assumptes públics que afecten a la Societat i de la defensa dels interessos dels ciutadans en general.

Ens interessa especialment la gestió eficient i transparent dels poders públics i la consecució d'un nivell de benestar que sigui el fonament d'una convivència més harmònica, tot apostant per un creixement més sostenible.

Per això, volem manifestar a la nostra Societat el que pensem i el que creiem que s'ha de dur a terme, especialment en un moments en els que encarem una sèrie de processos electorals a tots els nivells.

El CERCLE, des de la seva independència de qualsevol poder polític i econòmic, vol col·laborar amb totes les Institucions públiques i privades per tal d'assolir les millores que considera necessàries per a les nostres Illes i, alhora, ser un referent de crítica constructiva sobre el seu grau de consecució.

En aquesta línia, el CERCLE presenta i posa a disposició de tota la societat les 26 propostes transversals per a la millora de la democràcia i del sistema socioeconòmic de les Illes Balears que es detallen a continuació.



SOCIETAT CIVIL I FUNCIO PÚBLICA

Basant-nos en la segona enquesta "*Qualitat democràtica, institucions i societat civil a Balears*", realitzada pel CERCLE a finals de 2013, volem assumir l'opinió expressada per la societat balear.

La satisfacció general amb el sistema democràtic és extremadament baixa en la seva dimensió quantitativa i pessimista en la qualitativa. Això ha de suposar un cop d'atenció per als partits polítics perquè abandonin la seva actitud passiva i facin els esforços necessaris per recuperar la confiança perduda i convèncer els electors que únicament representen els interessos de la ciutadania.

Les conclusions de l'enquesta esmentada es resumeixen en les següents propostes:

- 1) **Millorar la selecció i formació ètica i professional dels gestors públics**, amb processos de selecció transparents i justos en base a mèrits i capacitats, controls efectius i assumpció de responsabilitats, introduint, dins els cossos d'empleats públics, sistemes de participació i incentius vinculats als rendiments i a la productivitat que fomentin la motivació necessària per a impulsar la millora contínua i la excel·lència en la gestió.
- 2) **Reformar l'administració pública**, eliminant duplicitats (solapament de competències), fent-la més àgil i al servei del ciutadà, sota els criteris d'eficàcia, eficiència i transparència. A més, donar un paper decisiu òrgans independents encarregats del control dels processos i l'avaluació dels resultats.
- 3) **Avaluar tots els nous projectes d'inversió**, tant els públics com els privats que puguin generar un gran impacte (sectorial, territorial, econòmic...), amb indicadors socioeconòmics que mesurin la seva viabilitat, la qualitat del nostre model de creixement i el benefici que obté la Ciutadania de cadascun d'ells.
- 4) **Reformar la llei electoral i el funcionament dels partits polítics**, substituint el sistema de llistes tancades i bloquejades per un altre amb llistes obertes, semiobertes o, almenys, desbloquejades; generalitzant els processos de primàries obertes; limitant el mandat dels càrrecs polítics; especificant clarament les incompatibilitats; i anunciant els possibles pactes post electorals abans dels comicis.
- 5) **Mantenir els drets adquirits i millorar l'estat del benestar dels ciutadans**, impulsant l'equitat en matèria fiscal, garantint la seguretat jurídica i la lliure competència, i pactant, entre els partits i la Societat Civil, els temes importants, com ara el model de desenvolupament econòmic i mediambiental i els que afecten a l'estat del benestar (fonamentalment, educació i sanitat), per tal de garantir la continuïtat necessària que faci possible l'excel·lència en la gestió pública.



- 6) **Fomentar la identitat balear i la seva influència a l'Estat Espanyol**, unint esforços per actuar en una mateixa direcció en totes les matèries actualment en litigi, com el finançament o les reformes en educació; exigint una direcció única a nivell d'institucions, partits polítics, organitzacions, societat civil i mitjans de comunicació; i demandant la prioritització de l'interès general de les Illes per damunt dels interessos dels partits polítics.
- 7) **Fomentar l'associacionisme i la participació ciutadana en la vida pública**, augmentant la cultura participativa i l'organització de la societat balear per poder exigir més i millor democràcia i articulant una societat civil forta i organitzada que reivindiqui tot allò que els polítics no fan degut als interessos partidistes.

ECONOMIA I TURISME

La nostra economia presenta una dependència molt accentuada del sector turístic estacional de sol i platja, el que la fa molt dependent de les variacions cícliques de les economies dels països emissors.

Per altra banda, aquesta progressiva terciarització pràcticament ha fet desaparèixer altres sectors que, abans, representaven una part important del nostre PIB, com ara el sector agroalimentari o sectors industrials tradicionals com el sabater o el de la fusteria. Així mateix, la construcció ha passat a ser una activitat minoritària degut a la saturació del territori i a la bombolla immobiliària.

Pensem que les crisis s'han d'aprofitar per “fer neteja” i per dur a terme els canvis que requereix un model econòmic i social sostenible. Per tant, proposem les següents mesures, que ens han de portar, de nou, al creixement, però sense oblidar les lliçons del passat:

- 8) **Gestionar la recuperació econòmica, potenciant un model que, basant-se en les fortaleces del sistema actual, sigui capaç d'assolir una progressiva desestacionalització de l'activitat**, impulsant nous creixements en el sector primari (agroalimentari) amb denominacions d'origen propis, en el sector terciari (serveis) mitjançant una diversificació cap a altres branques complementàries (sanitat, cultura, educació i medi ambient) i en el sector quaternari (noves tecnologies), tot aprofitant la nostra situació geoestratègica i les economies d'escala derivades del model actual.
- 9) **Introduir els mecanismes adients per tal de:**
 - a) **Vetllar per la cohesió social**, garantint la igualtat d'oportunitats com a mesura d'accés i promoció en el treball.



b) Reduir l'atur:

- Potenciant la inversió en Educació, en R+D+i i en la Infraestructura Productiva, fomentant la col·laboració pública-privada.
- Impulsant l'emprenedoria i garantint la millora en l'accés i les condicions del crèdit a famílies i a empreses.

c) Assolir l'equilibri pressupostari en els comptes públics:

- Aplicant criteris d'eficiència i realitzant anàlisis de benchmarking respecte a altres indrets per donar transparència i coneixement a la societat sobre la destinació dels recursos públics.
- Potenciant la lluita contra el frau fiscal, que suposa una pèrdua de recursos públics i un factor de competència deslleial.

10) Impulsar i donar un suport decidit a la internacionalització de les nostres empreses, amb l'objectiu de millorar la nostra capacitat productiva, generar ocupació i reduir la nostra dependència del mercat intern.

11) Millorar el model turístic de les Illes Balears en base a les següents iniciatives:

- a) Reconvertir les zones turístiques madures,** fomentant la col·laboració pública-privada, tot **preservant el territori i el paisatge** com a actius bàsics del desenvolupament de la nostra economia insular, centrada en el turisme.
- b) Aconseguir una participació vinculant en la gestió del Ports i Aeroports** de les Illes, com a peces fonamentals del sector.
- c) Impulsar l'Escola d'Hoteleria** per aconseguir que sigui una referència mundial, mitjançant la col·laboració entre l'administració pública i l'empresariat turístic de les Illes.
- d) Posar en marxa el Palau de Congressos** com a motor de desestacionalització.
- e) Potenciar el turisme cultural i urbà de la ciutat de Palma.**

FINANÇAMENT AUTONOMIC

El mes de juliol de 2005, la Plataforma Cívica, una entitat integrada per 31 entitats (Col·legis Professionals, Patronals, Sindicats i Universitat) i encapçalada pel CERCLE D'ECONOMIA DE MALLORCA que demanava als partits polítics "un gran acord per al finançament de les Illes Balears", presentà a tots el Partits Polítics i a la Societat en



general una "Proposta de Reforma del Model de Finançament". En aquest document analitzàvem les deficiències del model i proposàvem una via de reforma.

Des de llavors, poc s'ha avançat, encara que és cert que va haver-hi una certa millora amb la reforma feta per el Govern del President Zapatero, que va permetre a les Illes sortir de la coa del finançament i passar d'un saldo negatiu del 7,43 % del PIB a un 5,71%. A partir d'això, res no s'ha mogut.

A l'estudi encarregat el juliol de 2014 pel Govern del President Rajoy als professors de la Lafuente, Barberan y Ezequiel s'ha tornat posar de manifest el que venim assenyalant des de l'any 2005, és a dir, la manca d'equitat del sistema i la seva complexitat.

Per tant, demanem als poder públics una reforma urgent del sistema de finançament i un nou model basat en els següents principis:

12) Establir la solidaritat finalista com a base de la convivència dins de l'Estat

Espanyol: una Comunitat transfereix recursos a una altra perquè aquesta pugui pagar els serveis d'un Estat de Benestar comú, enespecial, Educació, Sanitat i Serveis Socials.

13) Garantir l'equitat per a tots els ciutadans, amb independència del seu lloc de residència:

a) Justícia redistributiva: les Illes Balears aporten a la solidaritat interregional un 5,71 % del PIB, quan a Alemanya es considera que més d'un 2,5 % és excessiu. Existeix una percepció generalitzada de greuge comparatiu.

b) Absència de privilegis: el finançament per càpita de les Comunitats amb règim foral es quasi el doble que a les Comunitats del règim comú. Els concerts basc i navarrès són assumibles, però la forma de quantificar el contingent que aporten a l'Estat Central és un privilegi insolidari i discriminatori.

14) Definir un nou model, més simple, transparent i sotmès al principi d'Ordinalitat:

a) El model actual és **massa complex i de molt difícil enteniment**, resultat d'unes modificacions que pretenen mantenir l'"status quo" inicial i, alhora, millorar el finançament de totes les Comunitats Autònomes.

b) En un nou model han de estar ben definits els seus **principis i objectius** així com les **fórmules del càlcul** dels fons aportats i l'**ús** que es fa dels fons rebuts.

c) Principi d'Ordinalitat: s'aplica en els Estats Federals del nostre entorn i consisteix en que l'aportació a la solidaritat no ha de suposar per a l'aportant una pèrdua de la seva posició relativa en el finançament per càpita finalment rebut.



INNOVACIÓ I EMPRESA

La inversió en R+D+i en aquesta comunitat (0,3% del PIB) és de les més baixes d'Espanya i es troba molt per sota de la mitjana espanyola (1,3%) i de l'EU-27 (2%). Com a referència en l'àmbit nacional, a Euskadi s'hi dedica el 2% del PIB; en l'àmbit europeu, el percentatge que hi dediquen els països nòrdics supera el 3%.

Una nova onada d'automatització està en marxa en el món a causa de la digitalització de l'economia. La tercera revolució industrial (robòtica avançada, Big Data, Internet de les coses, impressió 3D...) produirà una convulsió en les classes mitjanes que afectarà a gran part de l'ocupació del sector serveis: entre el 40 i el 60% es veurà afectat per l'automatització en els propers 20 anys. Però les ocupacions creades no substituiran els llocs de treball destruïts, ni en termes de competències requerides, ni en termes de posició en la cadena de valor, ni en termes de distribució geogràfica.

El model turístic actual a les Balears està estancat des de l'any 2000. Els principals indicadors romanen constants o retrocedeixen i es necessiten cada vegada més turistes per assolir els mateixos ingressos globals. Els reptes del nou model balear per adaptar-se al nou entorn socioeconòmic exigeixen transformacions substancials i la implicació de nous actors.

És imprescindible "repensar el model de creixement de les Illes Balears", com ja va fer el CERCLE D'ECONOMIA DE MALLORCA l'any 2006, per respondre als reptes que aquesta societat haurà de fer front en els propers anys. Per això, proposem:

- 15) Crear un autèntic Sistema Balear Transversal d'Innovació** que arribi a totes les empreses i a tots els ciutadans.
 - a) S'ha d'estendre la "**Innovació a totes les polítiques**".
 - b) S'ha de desenvolupar l'RIS3, **Estratègia Regional d'Innovació**, per a una especialització Intel·ligent continguda en el document S4T2.
- 16) Assumir l'Objectiu 2020 d'Inversió en Innovació** per tal d'arribar, com a mínim, a la mitjana nacional.
- 17) Potenciar l'oficina de Gestió de Projectes**, per facilitar a les PIMES i a les Associacions Balears l'accés i la gestió de les diferents ajudes europees.
- 18) Impulsar un Programa Operatiu concret** sobre el destí dels fons FEDER destinats a R+D+i de les Balears i que suposen aproximadament uns 150 milions d'euros.
- 19) Transformar l'Ibestat**, amb suport de la UIB i del Parc Bit, **en una agència de Big Data - Open Data** que generi informació utilitzable sobre els nostres sectors productius.

Les propostes que s'han elaborat dins de la Comissió d'Energia i Medi Ambient giren al voltant de les següents línies estratègiques:

- 20) Estimular, des dels poders públics, la implantació d'un model econòmic** capaç de reorientar-se cap a sectors relacionats amb les tecnologies netes, el transport verd, la gestió de residus i les energies renovables, sense minvar la competitivitat del teixit productiu, amb l'objectiu de:
- a) **Reduir el consum** dels recursos naturals.
 - b) **Garantir la seguretat de subministrament** d'aquests recursos.
 - c) **Limitar els impactes mediambientals** del seu ús.
 - d) **Fomentar la incorporació de tecnologies eficients**, com ara lumíniques, de climatització i de modernització de les xarxes de depuració.
 - e) **Crear nous llocs de feina**.
 - f) **Diversificar l'activitat empresarial** a les illes i alhora beneficiar amb aquesta actuació l'activitat principal, el turisme.
- 21) Elaborar un pla estratègic capaç d'alinear tres eixos: infraestructures, medi ambient i entorn social.** El redisseny del model econòmic s'hauria de centrar en dos objectius: la generació de valor afegit i la creació d'ocupació estable. També és recomanable contemplar una major participació privada en la gestió de serveis relacionats amb els eixos definits en el punt anterior, recorrent al règim de concessions per a la seva modernització, la gestió eficient i l'obtenció de finançament addicional. A partir d'això, les línies d'actuació possibles són:
- a) **Desenvolupar la mobilitat sostenible.** El transport representa la major font d'emissions de CO₂ i suposa més del 60% del consum d'energia final a Balears. Les polítiques fiscals que incentiven les tecnologies que es volen fomentar i penalitzen les contaminants són molt més eficaces que les subvencions.
 - b) **Incorporar les energies renovables** de manera progressiva, prenent en consideració la corba d'experiència, la intermitència i el període de convivència amb les energies convencionals.
 - c) **Residus: abocament 0.** En matèria de gestió de residus, el principal objectiu hauria de ser assolir l'abocament zero en totes les Illes Balears, comunitat que ja es troba en disposició de convertir-se en la primera d'Espanya en aconseguir-ho. D'aquesta manera s'apostaria realment per l'anomenada economia circular, aprofitant el 100% dels recursos.



Qualsevol Pla per l'Educació ha de ser estable en el temps i comptar amb el compromís i la co-responsabilitat de la Societat, per tal d'apostar per un sistema capaç d'adequar-se als canvis socials i a les exigències del futur. Per això, des del CERCLE proposam:

22) Assolir un Pacte Social per l'Educació ampli, que permeti el consens en les polítiques a desenvolupar i que aposti per un model de qualitat, basat en els següents punts:

- a) **Crear un Consell Socioeducatiu** encarregat de valorar la qualitat de l'educació amb indicadors consensuats i amb taules mixtes entre sector productiu, tercer sector i sector educatiu.
- b) **Potenciar i facilitar l'autonomia** pedagògica, organitzativa i de gestió de recursos dels centres.
- c) **Afavorir l'equitat** i l'aprenentatge dels més desafavorits. Potenciar l'educació 0-6. Cap estudiant de la xarxa pública ha de deixar els estudis per manca de recursos.
- d) **Vincular el model lingüístic amb l'autonomia dels centres** per al bon aprenentatge de les llengües oficials (amb un tractament preferent de la llengua pròpia) i una estrangera.
- e) **Afavorir el desenvolupament de la formació professional**. Crear una taula intersectorial.
- f) **Potenciar la formació permanent**, amb especial atenció als centres d'educació d'adults.
- g) **Garantir un finançament suficient** per aconseguir els millors nivells de qualitat per a l'educació de les Illes Balears.
- h) **Reestructurar la formació i la carrera professional dels docents**: establir plans d'estudis més ajustats a les necessitats de l'alumnat; establir un nou sistema de provisió de llocs de treball en dues fases (període mixt de pràctiques remunerades i elecció del professorat des de l'autonomia del centre i segons el seu projecte educatiu); estructurar la carrera professional en quatre nivells (novell, aprenent, avançat i expert) i subjecta a avaluació.
- i) **Reforçar el paper dels equips directius**, que han d'estar formats per donar resposta a les necessitats del centre i ser dinamitzadors dels programes d'aprenentatge de l'alumnat i de la formació permanent del professorat. L'equip directiu ha d'intervenir en els procediments de provisió de places, en les propostes de nomenament del personal docent no estable i en l'avaluació del professorat.



L'Informe sobre la Salut en el Món, publicat per l'OMS, afirma que entre el 20% i el 40% de la despesa sanitària total es perd per ineficiència. De tota la despesa sanitària espanyola de l'any 2009, el 73,6% és d'origen públic i el 26,4% privat (la despesa pública suposava el percentatge més baix, i la privada la més elevada, de la UE-15).

A partir de l'anàlisi DAFO de la Sanitat Balear, realitzada per la Comissió de Salut i Benestar del CERCLE D'ECONOMIA DE MALLORCA, resumim les següents propostes per a la millora del nostre sistema sanitari:

23) Organitzar de manera eficient els recursos, per tal de garantir una assistència universal, accessible, segura i de qualitat per als ciutadans. Entenem que en un entorn de crisi les decisions del que volem ser en el futur les hem de prendre avui, de manera reflexiva i ètica, tenint en compte aquests dos principis:

a) Garantir un finançament adequat: hi ha un dèficit de finançament de la sanitat pública balear si comparem la despesa per càpita respecte a la d'altres Comunitats Autònomes. Aquesta diferència, en els dos últims anys, se situa entre els 266 i els 291 euros per persona respecte a la mitjana, el que suposa entre 270 i 300 milions d'euros anuals.

b) Establir el caràcter finalista dels recursos sanitaris, que han de ser assignats en funció de la necessitat sanitària de cada regió, mitjançant un sistema de capitació ponderada, i tenint en compte l'especial circumstància de l'elevada població flotant que comporta el turisme. Això ajudaria a una millora del dèficit pressupostari estructural, que és especialment característic en el cas de la sanitat, ja que no pot deixar d'oferir els serveis públics que cobreix.

24) Reinventar el model sanitari: el nou model sanitari hauria de respondre a les característiques pròpies de la nostra comunitat. Hem d'aconseguir augmentar les sinergies entre la sanitat pública i la privada. Cal emprendre una racionalització de carteres de serveis que estableixi els llocs idonis per a la realització de les tècniques més complexes, el que redundarà en una millora substancial de la qualitat assistencial i en un estalvi de costos.

25) Replantejar l'establiment de mesures com el copagament en aquells serveis on es consideri que aportarà efectes beneficiosos per al control de la demanda inadequada de serveis, salvaguardant l'equitat d'accés al sistema sanitari.

26) Adaptar el Sistema Sanitari a la creixent dependència i a la cronicitat. La majoria de ciutadans assolim edats avançades. La malaltia i les seves seqüeles, en les societats com la nostra, se centren de manera majoritària en la gent gran, i això augmentarà en els propers anys. Fins ara, en lloc d'adaptar el nostre sistema sanitari a aquests usuaris, s'ha pretès que siguin aquests els que s'adaptin al sistema. Per això, complementar la sanitat pública amb la privada és fonamental.